קדשי קדשים פרק שישי זבחים סד.

שאם היזה ולא מיצה כשירה ובלבד שיתן מחוט הסיקרא ולמטה מדם הנפש: שלשה דברים כו': חטאת העוף הא דאמרן הגשות [א] דכתיב [1]והגישה אל (פני) המזבח שירי הדם דכתיב [2]ואת כל דם [ב] הפר ישפוך אל יסוד המזבח: מלמעלה ניסוך המים והיין ועולת העוף כשהיא רבה במזרח: [ג] מ"ט רבי יוחנן אמר מפני שקרובה מבית [ד] הדשן אמר רבי יוחנן בא וראה כמה גדול כחן של כהנים שאין לך קל בעופות יותר ממוראה ונוצה פעמים שהכהן זורקן יותר מבשלשים [ה] אמה [א]דתנן [א]נטל מחתה של כסף ועלה לראש המזבח ופינה את הגחלים אילך ואילך וחתה מן המאוכלות הפנימיות ויורד הגיע לרצפה מחזיר פניו כלפי צפון והולך למזרחו של כבש כעשר אמות צבר את הגחלים על גבי הרצפה רחוק מן הכבש שלשה טפחים מקום שנותנין מוראה ונוצה ודישון מזבח הפנימי והמנורה הני טפי מתלתין וחד הויין [ו]מקום גברי לא חשיב: כל העולים למזבח [ז]: מ"ט אמר רבי יוחנן נסכים שמא יתעשנו ועולת העוף שמא תמות בעשן ורמינהו [ח] [ט]בא לו להקיף את המזבח מאין הוא מתחיל [ב]מקרן דרומית מזרחית מזרחית צפונית צפונית מערבית מערבית דרומית ונותנין לו יין לנסך [ג]אמר רבי יוחנן

והגשתה למזבח הוא דיליף דומיא דהגשה במנחה ומליקה נמי במזבח אלא הזאה ומילוי: [ד] **מאי קאמר.** קתני הזה דמה בכל מקום ואפילו למעלה מן החוט כשירה והדר תניא [ח] ובלבד שיתן מחוט הסיקרא ולמטה והא ליכא למימר דהזה [ט] ואח"כ מזר והזה למטה קא מכשרי דהא הזה דמה קתני [י] כל דמה משמע דלא קתני הזה מדמה: **מילה דמה.** שהחטאת טעונה מילוי אחר הזאה כדכתיב והנשאר בדם ימצה וגו' (ויקרא ה) שמקיף הגוף למזבח ודוחק בית מליקתו בקיר והדם מתמצה ויורד: **בכל מקום כשירה.** כדמפרש טעמא דמילוי בחטאת [יא] לאו עבודה היא ליפסל בשינוי שאפילו עקר המילוי לגמרי שהזה ולא מילה כשירה כדאמרן באיזהו מקומן (לעיל דף נב.) והנשאר ימצה שאינו נשאר לא ימצה אלמא איכא [יב] דסבירא דלא מעכב ומהאי קרא: **ובלבד.** שיהא הזאה הנעשית ראשון מחוט הסיקרא ולמטה מדם הנפש: **הא דאמרן.** דילפינן לעיל מכי חטאת היא האמור במנחה: **אל פני המזבח.** ודרשינן לעיל לאקרן מערבית דרומית קאי: **אל יסוד המזבח.** ואמרינן באיזהו מקומן (לעיל דף נב.) ילמד ירידתו מן הכבש בחטאות החיצונות מיציאתו מן ההיכל [יג] בסמוך לו והיינו יסוד דרומי ובכל הדרום אין לך יסוד אלא אמה אחת בקרן מערבית דרומית כדאמרינן (שם דף נד.) אוכל בדרום אמה אחת: **מבית הדשן.** מקום שנותנין שם בכל בקר תרומת הדשן שכתב בה [ט] ושמו אצל המזבח והוא במזרחו של כבש וכתיב גבי מוראה ונוצה (ויקרא א) והשליך אותה אצל המזבח קדמה אל מקום הדשן ולקמן מייתי משנה ממסכת תמיד דבמזרחו של כבש הוה והיינו לקרן [יד] דרומית מזרחית: **שאין לך קל בעוף.** ודבר שהוא קל מאד אין נוח לזורקו למרחוק: **פעמים שהכהן זורקו כו'.** כשהיא רבה במזרח ונעשית בקרן מערבית דרומית צריך לזרוק יותר משלשים אמה: **דתנן.** במסכת תמיד מי שזוכה בתרומת הדשן של מחתה [טו] נטל מחתה של כסף ועלה לראש המזבח כו': **הגיע לרצפה.** לסוף הכבש: **מחזיר פניו לצפון.** [טז]כלפי המזבח והולך למזרחו של כבש ומתקרב למזבח עשר אמות ממקום שכלה הכבש דהיינו רחוק מעל ראש המזבח כ"ב [יז] אמה: **לצבר את הגחלים כו'.** אלמא התם הוי בית הדשן וכשהוא עושה עולת העוף בקרן מערבית דרומית צריך לזורקה [יח] כל אלכסון של כ"ב על כ"ב שהרי (א) מדרום [יט] לצפון אמרנו דאיכא כ"ב וממקום שהוא עומד עד מזרחו של כבש אין פחות מכ"ב [כ] ואפי' הוא מתקרב לכבש כל אמות [כא] רוחב הקרן ואין כאן אלא כ"א תן כנגדה אמה מקום מעמדו [כב] שהוא מרוחק מן הצפון לדרום לבית הדשן שהוא עומד בראש המזבח ולא בסובב שכשהיא נעשית במזרח עומד בסובב לפי שיש לו כבש קטן במזרח לפנות הימנו לסובב אבל לצד המערב אין לו [כבש] לפנות לסובב וצריך לעלות על ראש המזבח ועומד בדרומה [כג] של קרן והכי תנן במס' סוכה (דף מח.) גבי נסכים עלה [כד] ופנה לשמאל ולא תנן בה ופנה לסובב הרי [כה] מתם ולכבש ה' אמות שהכבש רחב ט"ז באמצע המזבח נמצא ראש המזבח עודף עליו לכל צד ו' אמות הרי כ"ב אמה עם רוחב הקרן ולע"פ שזה נמשך לצד הכבש [כו] של קרן הרי נתרחק כנגדה אמה [כז] לדרום נמצא בית הדשן עומד כנגדה באלכסון של כ"ב על כ"ב וכל אמתא בריבוע אמתא ותרי חומשי באלכסונא נמצא תוספת ח' אמות וד' חומשים הרי שלשים אמות וד' טפחים גדולים ובית הדשן היה משוך ממזרחו של כבש שלשה טפחים הרי שלשים ואו' אמה וטפח והיינו דפריך טפי (ליה) מתלתין וחדא הויין ומשנינן מקום גברא לא קחשיב [ולא הוין] להו יותר משלשים [כח]: **מאי טעמא.** העולה [כט] אין עולה דרך ימין ויקיף והלא דרך ימין מלוה כדאמרן לעיל (דף סב:): **יתעשנו.** כשיקיף את המערכה בעשן המערכה וקי"ל במנחות (דף פו:) יין מעושן פסול: **בא לו להקיף כו'.** משנה היא במסכת תמיד גבי כהן גדול שאינו כשאר כהנים לזכות בפיים לעבודה אחת אלא עובד וגומר [ל] בכל חפצו כדתנן במסכת יומא (דף יד:) כהן גדול מקריב חלק בראש אמר עולה זו אני מקריב בזמן שהוא (מקריב) רוצה להקטיר מי שזכו בהולכת האיברים מושיטין לו והוא עומד בראש המזבח וזורקן למערכה ולאחר שגמר בא להקיף כו' עד שמגיע לקרן השיתין. וקסלקא דעתך והיין בידו אלמא לא חיישינן לשמא נתעשנו:

שאם היזה ולא מיצה כשירה. הא דלא פריך מהכא במסכת מעילה פרק חטאת העוף (דף ח:) לרב אדא בר אהבה [לא] דאמר דתני רב מילה דמה דמילוי חטאת העוף מעכב דמצי למימר הא מני תנא דבי ר' ישמעאל היא דאמר אינו מעכב לעיל פ' איזהו מקומן (דף נב:) כדאמר תרי תנאי ואליבא דרבי ישמעאל והא דפריך התם [י] לרב הונא דתני הזה דמילוי אינו מעכב ולא משני דאתא כההוא תנא דאמר אינו מעכב ניחא ליה לשנויי טפי אדדין קתני: **הגשות** דכתיב והגישה. הוה ליה למימר כדאמרן [לב] דמהאי קרא לאודויי לא נפיק: **שירי** הדם דכתיב. נראה דהיינו שירים החיצונים [לג] דבעי קרן מזרחית [לד] דרומית: **מפני** שקרובה מבית הדשן. תימה ולמה הוא הולך עד הקרן שהיה מרחיק מבית הדשן [י] ואין [לה] לומר משום דכל דמים טעונין קרן דהא אמר לעיל (דף ס.) גבי מודה רבי יהודה בדמים דנישקליה ונשפוך אדוכתיה ואי כל דמים טעונין קרן מאי קשיא ליה: **יותר** מל"א [לו] אמות. פי' בקונטרס כשהיתה במזרח [לז] היה עומד בסובב לפי שבמזרח היה כבש קטן שפנה על סובב אבל במערב לא היה לו כבש לשמאל לפנות בו לסובב וצריך לעלות לראש המזבח ולעמוד בדרומית [לח] של קרן והכי תנן במסכת סוכה (דף מח.) גבי נסכים עלה בכבש ופנה לשמאלו ולא תנן נהו ופנה לסובב ונראה דאין מכאן ראי' שלא היה כבש לסובב במערב [לט] אם כן כשהיה נותן ארבע מתנות שבחטאת ותנן פרק איזהו מקומן (לעיל דף נג.) פנה לסובב גבי חטאת וכשהיה [מ] מגיע לקרן מערבית דרומית היה צריך לחזור על עקיבו ולכן נראה דהיה שם כבש אבל קשה דלא חשיב ליה לעיל (דף סב:) גבי שני כבשים קטנים יוצאים מן הכבש:

מן המאוכלות הפנימיות. אומר ר"ת דגבי גחלים של יום הכפורים (יומא מג:) לא גרסינן מן המאוכלות הפנימיות דהכא חשבינן להו דשן וביום הכפורים וכן בקטרת של כל השנה בעינן גחלים דוקא כדאמר התם [מ] גחלי אש יכול עוממות: **צבר** את הגחלים. משום דאמר ושמו שלא יפזר [מ]: **דישון** מזבח הפנימי והמנורה. הקשה ריב"א כיון דתרומת הדשן ודישון מזבח הפנימי והמנורה נבלעים במקומן אמאי מועלין בזה יותר מזה דבתרומת הדשן מועלין כדאמר לעיל ס"פ ב"ש (דף מו.) ובדישון מזבח ומנורה תנן במעילה (דף יא:) דלא נהנים ולא מועלים וי"ל דשאני תרומת הדשן דגלי קרא ושמו וכי תימא כיון דנבלעין היכי משכחת בהו מעילה שמא לא היו נבלעין מיד ור"ת אומר דתרומת הדשן לא היה נבלע מדלא חשיב להו ביומא (דף כא.) בהדי אינך דנבלעין דישון [מ] מזבח הפנימי והמנורה [מא] ואומר ה"ר יוסף טוב עלם דאין זו ראיה דה"נ בת"כ (סדר ויקרא פ' ט) לחשיב ב' בתי דשנים הן אחד בדרום [מב] למוראה ונוצה ודישון מזבח הפנימי והמנורה ולא חשיב תרומת הדשן אף על פי שהיתה שם כדתנן [מג] בתמיד [י]:

עין משפט נר מצוה

לד א מיי' פ"ב מהל' תמידין ומוספין הל"ב:

לה ב ג מיי' פ"ו מהל' מעשה הקרבנות הל"ב:

◆

תורה אור השלם

1. וְהֵבֵאתָ אֶת הַמִּנְחָה אֲשֶׁר יֵעָשֶׂה מֵאֵלֶּה לַיהֹוָה וְהִקְרִיבָהּ אֶל הַכֹּהֵן וְהִגִּישָׁהּ אֶל הַמִּזְבֵּחַ: ויקרא ב, ח
2. וְנָתַן הַכֹּהֵן מִן הַדָּם עַל קַרְנוֹת מִזְבַּח קְטֹרֶת הַסַּמִּים לִפְנֵי יְהֹוָה אֲשֶׁר בְּאֹהֶל מוֹעֵד וְאֵת כָּל דַּם הַפָּר יִשְׁפֹּךְ אֶל יְסוֹד מִזְבַּח הָעֹלָה אֲשֶׁר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד: ויקרא ד, ז

ולפי"מ צ"ל פסוק זה: וּמִן הַדָּם יִתֵּן עַל קַרְנֹת הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר לִפְנֵי יְהֹוָה אֲשֶׁר בְּאֹהֶל מוֹעֵד וְאֵת כָּל הַדָּם יִשְׁפֹּךְ אֶל יְסוֹד מִזְבַּח הָעֹלָה אֲשֶׁר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד: ויקרא ד, יח

◆

מוסף רש"י

נסכים שמא יתעשנו. בעשן המערכה כשיקיפוהו סביב, שיותר ממהלך מאה אמה יש בהיקף המזבח (סוכה מח.):

◆

שיטה מקובצת

הגשות דכתיב והגישה. תימה דהוי ליה למימר מקרא דלעיל הקריב אותה [גבי אהרן] לפני ה' אל פני המזבח דמיניה שמעינן מקום הגשה, וי"ל דניחא ליה לאתויי האי קרא משום דמרבינן מיניה כל המנחות אף מנחת חוטא מיתורא דהמנחה, אבל עיקר הגשה יליף מההיא דלעיל. וריב"א תירץ דמהקריב אותה לא שמעינן הגשה [ממש] אלא שו"ת דהויא סומכה לפני המזבח כמו והקריבו לגבי דם, אבל שיגע ממש למזבח לא ילפינן מקרא דהקריב אותה, לכך מייתי האי קרא דכתיב ביה הגשה בהדיא: **מפני** שקרובה לבית הדשן. פי' מקום שנותנין שם תרומת הדשן ודישון מזבח הפנימי והמנורה, והוא היה במזרחו של כבש כדתנן במס' תמיד (פ"א מ"ד) הגיע לרצפה [הפך] פניו לצפון והלך למזרחו של כבש כעשר אמות צבר את הגחלים על גבי הרצפה רחוק מן הכבש ג' טפחים מקום שנותנין שם מוראת העוף ודשון מזבח הפנימי והמנורה [illegible]

מסורת הש"ס

א) יומא מג: תמיד כח: ירושלמי יומא פ"ה ה"א, ב) סוכה מח., ג) תמיד לג., ד) שייך לעמ' הקודם, ה) ויקרא ו ג, ו) [מעילה ט.], ז) עי' רש"ק ול"ק שנתקשו בהבנת דיבור זה, ח) [פסחים נט:], ט) [שם], י) [עי' תוס' יבמות ק. ד"ה והשירים]:

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה לבר וכו' של כ"ב שהרי מצפון לדרום אמרנו דאיכא. נ"ב נ"ל מצפון כנגד שהוא סוף מזבח לדרום של כבש דהיינו מקום תרומת הדשן:

◆

שינויי נוסחאות

א] הגשות גמ' כדאמרן דכתיב (כי"א): ב] הדם ישפוך אל יסוד מזבח העולה כצ"ל (ש"מ): ג] נ"א מדקתני כשהיא רבה במזרח מכלל דמקומה מזרח הוא מ"ט וכו' (פרי"ד ועי' בכתה"י. ועי' אות לג): ד] נ"ל לבית (ש"מ). וכן בכתי"י ותוס': ה] משלשים (ש"מ): ו] עי' לצריך להוסיף וכו': ז] נ"ל מיתיבי (ש"מ): ח] נ"ל הצי (ש"מ): ט] דהוה למעלה (ש"מ): י] מיעט קתני נמחק (ש"מ): יא] בחטאת העוף (ש"מ): יב] איכא דיליף מהאי קרא דלא מעכב כצ"ל (ש"מ): יג] ההיכל מה יציאתו מן ההיכל בסמוך לו דהיינו יסוד מערבי אף ירידתו מן הכבש בסמוך לו דהיינו יסוד דרומי ובכל וכו' כצ"ל (צ"ק): יד] נ"ל סמוך לקרן (ש"מ): טו] של מחתה נמחק (ש"מ): טז] כפ"מ נוסף כי בירידתו מן הכבש פניו לדרום וכשהוא ברצפה מחזיר פניו לצפון כלפי וכו': יז] פי' כ' אמה שעדיין יש מן הכבש למזבח, ועי' אמות של יסוד וסובב (ח"ו) ונ"ל גורס ב' אמה, יערי"ש. ועי' פנ"מ"ק: יח] לזורקה למוראה ונוצה (ש"מ): יט] עי' ב"ח. ונ"ל גר' מצפון למערב איכא ט"ז וממקום וכו'. ופי' מחמת כבש למערב כבש: כ] כפ"מ נוסף שש מן הקרן לכבש ורוחב הכבש ט"ז (ש"מ): כא] אמת (כתה"י): כב] מעמדו נמצא שהוא מרוחק מבית הדשן כ"ב אמות, שהוא עומד וכו' כצ"ל והפאר נמחק (שמ"ק, ועי' צ"ק ותי"ט): כג] פ"א בצפונה (גליון) ונ"ל ותי"ט במזרחה: כד] עלה בכבש (פ"ה שם): כה] הרי משפת המזבח ולכבש כצ"ל (ש"מ): כו] הכבש אמה של (ש"מ): כז] אמה לצפון מקום מעמדו, נמצא כו' כצ"ל (ש"מ) כ"ל אמה מדרום (גליון): כח] משלשים אלא טפח (גליון): כט] העולה לג' דברים אלו אין (ש"מ): ל] וגומר נמחק (ש"מ): לא] אהבה דתני מיצה דמה ומיצוי חטאת כו' כצ"ל (צ"ק): לב] עי' אות א': לג] החיצונים אבל שירים הפנימיים הוו במערב בלא קרן, כצ"ל והפ"ד, ותוי"ד מדקאמר רבה במזרח. [עי' אות ג] ה"מ לאתויי מסיפא דקתני בהדיא שהיתה נעשית על קרן מזרחית דרומית. כצ"ל (שמ"ק וב"ש): לד] נ"י ל"ק מערבית דרומית (ול"נ מה שכלות הקודם) ועי' פ"מ ותוס"ק: לה] עי' פ"נ ליתור דבריהם ע"פ טפתם. וני' ל"ק ויש לומר משום וכו' קרן כדאמרי' לעיל גבי מודה ר"י בדמים דפריך דנשקליה וכו' ואי אין כל דמים כו'. ועי' כס"ז וש"מ ד"ה לגי טפי וכו' כקושי': לו] נ"ל מל' (צ"ק): לז] נעשית במזרח כצ"ל (ש"מ): לח] במערב שהספלים היו למעלה בקרן וגבוהים מן הסובב ב' אמות ולא היה יכול לנסך על גביו מן הסובב ואם לא היה כבש לסובב במערב א"כ כו' (שמ"ק): לט] נ"ל כשהיה: מ] כפ"מ ניסף ומוראה ונוצה: מא] מינה בדרום ליתא כו': נ"ל א' במזרח דמוראה כו' (גליון), ועי' ל"ק ב' בתי דשנים היו שם א' למזרחו של כבש וא' למזרח של מזבח זה שבמזרחו של כבש שם היו נותנים מוראת העוף ונוצה דישון וכו', יכ"ה בילקוט, ועי' ח"ש: מב] בדקאמר הכא ובמסכת תמיד כצ"ל (ש"מ): מג] נ"ל השיתין (ב"י ע"ח):

[illegible]

[illegible]